

• HİTİT SİYASİ TARİHİ

• HATTİ BEYLİKLER DÖNEMİ

Hükümdar	Dönemi	Önemli Olaylar	Akrabalık Durumları
Pithana	M.Ö. 18. yüzyıl	Kusarra Kralı, Neşa Fatihi	
Anitta	M.Ö. 17. yüzyıl	Kusarra Kralı, Hattuşa 'yı yıktı	Pithana'nın oğlu

- Orta Anadolu'daki Hatti Beylikleri bir protohistorik (ön tarih) uygarlığıdır. Hattiler Anadolu'nun yerli halkıdır. Tahminen 3. binin ortalarından beri küçük krallıklar, beylikler halinde yani kent-devleti olarak idare ediliyorlardı. Anadolu'nun orta bölgelerinde ve güney doğusunda yerleşmişlerdi. Prof. Emin Bilgiç, güneydoğu Anadolu'da Hattice yer adları saptamıştır. Bu merkezler 2000 tarihlerinden itibaren teker teker Hititlerin eline geçtiler. Ancak yinede nüfusun çoğunluğunu oluşturuyorlardı. Anadolu Yarımadasının bilinen en eski adı "Hatti Ülkesi" dir. 1700 yıl boyunca bu isimle anıldı Anadolu. İlk olarak Mezopotamya kaynaklarında, Akkad Sülalesi Döneminde (2350-2150) bu adlandırmaya rastlıyoruz. VII. yy. Asur kaynaklarına dek bu adlandırma kullanılmıştır. Bu isim öylesine yerleşmişti ki, 2000'lerde Anadolu'ya gelmeye başlayan Hititler bile yeni yurtlarından "Hatti Ülkesi" diye söz etmişlerdir.

- M.Ö. 1800 yılları, Anadolu tarihinin başlangıcı yerli Aglutinant dil grubuna ait Hattiler ve Hint Avrupalı Hititler hakkında ilk bilgilerin edinildiği dönemdir. Bu çağ, Hitit kültürünün başlangıç ve gelişme aşamalarının kaynağıdır. M.Ö 2500-2000 yılları arasında Kuzey Kapadokya ve Orta Karadeniz bölgesinde gelişmiş kültürün temsilcisi Hattiler'di. Şehir devletleri tarafından yönetilen bu bölgenin müstahkem şehirleri, kral mezarları, hazineleri, Hatti kültürünün simgeleridir.

- M.Ö 2000 yılları sonlarında büyük savaşlar sonucunda çıkan yangınlarla sona eren bu çağ, Asur Ticaret Kolonileri dönemi izler. Yazılı kaynaklardan Hititlerin, Anadolu'ya M.Ö. 3. binin son yıllarında, 2. binin başında küçük gruplar halinde, girmeye başladıkları ihtimali çıkmaktadır. Hititlerin Anadolu'ya geliş tarihi ve anavatanları ile kökenleri hakkındaki tartışmalar devam etmektedir. Ancak en fazla, kuzey Karadeniz üzerinden veya kuzeydoğudan, Kafkaslar üzerinden geldikleri ve Kızılırmak kavisinin kuzey kesimine yerleşmiş oldukları değerlendirilmektedir.

Neşa/Kaniş
Mama
Kuşşara
Puruşhanda
Urşu
Zalpa
Hattuş

- **PİTHANA, ANİTTA VE BERUWA**
- Anadolu tarihinin kilit noktalarından biri olduğu, sürekli adının geçmesinden de belli olan Kültepe’de ele geçen ve bir çeşit noterlik belgesi niteliği taşıyan bir tablet üzerinde «kral Pithana ve merdiven büyüğü Anitta» adları geçmektedir. Merdiven büyüğü ya da Asurca biçimiyle rabi similtim unvanının hem veliahda, hem de saraya çıkan merdivenlerde, yani bir tür açık hava mahkemesinde hukuksal işlere bakan kişilere verildiği sanılmaktadır. Sadece bu belge üzerinde bulunsaydı, tarih açısından çok büyük önemi olduğu herhalde anlaşılamayacak bu adlar, birkaç yazılı belgede daha geçerek, Hitit tarihinin ilk evrelerinin sorunlarına ışık tutmakta ve Hitit Devleti ile Asur Ticaret Kolonileri çağı arasında köprü kurulmasını sağlamaktadır.

- Yapılan kazılarda eski adını bilemediğimiz bir karum'a sahip olduğu anlaşılan Alişar'da ele geçen 2 tablet üzerinde yine Anitta'nın adına rastlanmaktadır. Bunlardan birinde, "kral Anitta'nın mührü" yazısı vardır ki, Kültepe'de veliaht olarak tanıdığımız bu kişinin, belgenin yazıldığı zaman babası Pithana'nın yerine geçtiğini kanıtlamaktadır.

- İkinci belgede ise “büyük kral Anitta, merdiven büyüğü Beruwa” adlarını bulmaktayız. Buradan da, Anitta’nın krallıkla da yetinmeyip Büyük Kral unvanını aldığını ve oğlu Beruwa’yı veliaht atadığını anlıyoruz. Diğer yönden, Anitta’nın hem Kültepe’de, hem Alişar’da belge bırakmış olması, egemenlik alanı oldukça geniş olan bir devletin varlığına işaret etmektedir.
- Anitta’ya ait başka bir önemli belge, yine Kültepe Höyüğü’nde elde edilmiştir. Önce hançer olduğu sanılan, sonra bir mızrak ucu olduğu anlaşılan bu belge üzerinde ise “kral Anitta’nın sarayı” yazısı vardır. Bütün bunlar bize, Koloni çağında Anadolu’da kurulmuş bir yerel devletin iki kralını ve bir prensini tanıtmaktadır. Beruwa’nın kral olup olmadığını ise bilmiyoruz.

Yazıtlardan Anitta'nın Hattuša kentine saldırarak tahrip ettiği ve bu kenti ve yeniden kuracak olanları lanetlediği anlaşılmaktadır. Hattuša kentinin lanetiyle ilgili Anitta yazıtı, Hititler tarafından kendi arşivlerinde, en az üç kopya olmak üzere, özenle korunmuştur.

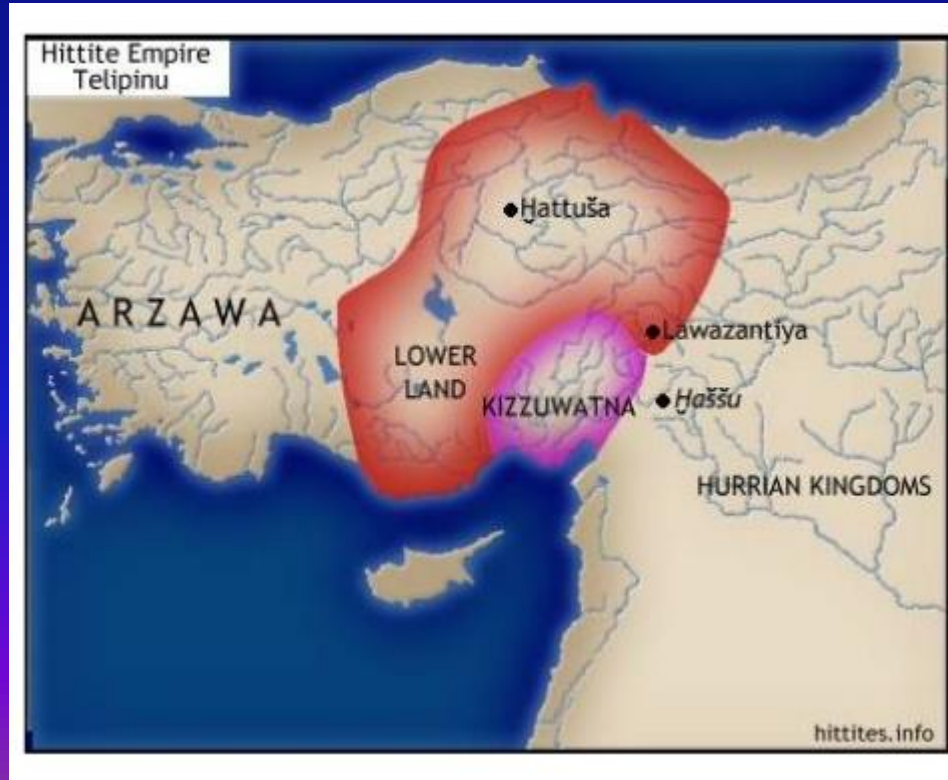
Anitta'nın, Beruva veya Pirva isimli bir oğlu olduğu bilinmekteyse de, bugüne sadece hükümdarlığını takip eden olaylarla ilgili tablet parçaları kalmıştır. Hiçbir Hitit kralı Anitta'yı atası olarak sahiplenmemiştir. Her ne kadar kralın kenti Kuşşara, onlar için başlarda bir kraliyet ikametgâhı olmuşsa da, ne zaman ve neden Hattuša'nın yeniden işgal edildiği ile orada hükümdarlık yapan kralların onun ardılı olup olmadığı belirsizdir.

ESKİ HİTİT KIRALLIĞI (M. Ö. 1750-1450)

Hükümdar	Dönemi	Önemli Olaylar	Akrabalık Durumları
I. Hattuşili	M.Ö. 1660-1630	Hitit İmparatorluğu 'nun kurucusu, Alalah'ı fethetti.	I. Labarna'nın yeğeni, evlatlığı
I. Murşili	M.Ö. 1630-1590	Babil 'i yıkarak Hammurabi sülalesine son verdi	I. Hattuşili'nin torunu,evlatlığı
I. Hantili	M.Ö. 1590-1570		I. Murşili'nin eniştesi
I. Zidanta	M.Ö. 1570-1560		I. Hantili'nin damadı
Ammuna	M.Ö. 1560-1540		I. Zidanta'nın oğlu
I. Huzziya	M.Ö. 1540-1535		Ammuna'nın gelininin erkek kardeşi (kayını)
Telepinu	M.Ö. 1535-1510	Tahta çıkış yasasını çıkardı	I. Huzziya'nın kayınbiraderi

- Tarih araştırmacıları Hitit Krallığı'nın başlangıcını sonraki Hitit krallarından **Telepinu'nun**, kendinden önceki krallık dönemlerinde yapılanların bir özetıyla başlayan metnine (iyi korunmuşsa da daha geç tarihli bir kopyadır) dayandırmaktadırlar.

- *Bir zamanlar Labarrna kraldı; ve o zaman oğulları, kardeşleri, kendi kanından olanlar, akrabaları ve askerleri birleştiler. Ve ÷lke k÷ç÷kt÷; fakat her nereye savaşmaya gittiyse, d÷şmanlarının topraklarına kudretiyle egemen oldu. ÷lkeleri yerle bir etti, onları güçsüz bıraktı ve denizi topraklarına sınır yaptı. Ve savaştan geri dönd÷ğ÷nde oğullarının her biri ÷lkenin bir yerine, Naneşşa'ya, Lânda'ya, Zallara ve Luşna'ya gittiler ve ÷lkeyi yönettiler ve büyük kentler zenginleşti.*
- *Sonra Hattuşili kral oldu ve onun da oğulları, kardeşleri, kendi kanından olanlar, akrabaları ve askerleri birleştiler. Ve her nereye savaşmaya gittiyse, d÷şmanlarının topraklarına kudretiyle egemen oldu. ÷lkeleri yerle bir etti, onları güçsüz bıraktı ve denizi topraklarına sınır yaptı. Ve savaştan geri dönd÷ğ÷nde oğullarının her biri ÷lkenin bir yerine gittiler ve onun ellerinde de büyük kentler zenginleşti.*

Hitit tarihinin, başarıları hemen hemen aynı olan Labarna ve Hattuşili isimli krallarla başladığı çıkarımını kuşkuyla değerlendirenler de vardır. Labarna ile ilgili hiç yazıt yoktur ve öyle görünüyor ki, o tarihlerde Labarna bir şahıs ismi olmaktan çok bir kraliyet unvanıdır.

Bu krallıktaki erken döneme ait en güvenilir yazıtlar Kral Hattuşili'ye ait olanlardır. Daha sonraki dönemlerde bir Kuşşara kralı olarak hatırlanan Hattuşili, krallığın erken döneminde görülen siyasi koşullar hakkındaki ana kaynağımız olan konuşmasını bu kentte yapmıştı. Bununla birlikte, yine aynı belgeden, en azından hükümdarlığının sonlarına doğru idari merkezin Hattuşa olduğu anlaşılmaktadır.

- **I. Hattuşili (M.Ö. 1660–1630) :**
- Anitta'dan bir süre sonra, Labarna'nın Hattuşa Kenti'ni başkent yapıp Kente Hattuşa, kendine de Hattuşalı anlamına gelen Hattuşili adını vermesiyle Eski Hitit Devleti resmen kurulmuştur.

Devletleri, ilk kuruldukları andaki sınırların dışına iten, başka topraklar üzerinde yayılmaya zorlayan etkenlerin başlıcası büyük imparatorluklar kurma, daha büyük alanları ve daha kalabalık toplumları egemenlik altına alma gibi tutkuların yanında, hiç kuşkusuz ekonomik faktörlerdir.

Devlet ekonomik, askeri, dinsel ve sosyal her alanda örgütlenme demektir. Bu örgütlemeyi yapabilmek ve yürütebilmek ise, tümüyle ekonomik güce dayanır. Tanrılara düzenli kurbanlar adanmasından, kentlerde savunma sistemleri inşa edilmesine değin her şey, devletin maddi varlığı ile orantılı olarak gerçekleştirilebilir. Bu bakımdan, Hitit Devleti de kuruluş evresini tamamlar tamamlamaz, ekonomik gücünü artırmak için zengin alanlara yönelik bir genişleme siyaseti izlemeye başlamıştır.

I. Hattuşili'nin çift-dilli olan ve Pankuş önünde okunduğu bilinen bir belgesi, bu siyasetin ana ilkelerini saptamaktadır. I. Hattuşili'nin bu belgesine göre ilk seferler Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye Bölgesi'ne düzenlenmiştir. Bu alandaki en büyük başarı, Alalah kentinin alınmasıdır. Bugün Hatay ilindeki Tell Açana olan Alalah, Kuzey Suriye kapılarının kilidi durumundaydı. Bu kentin düşmesi ile beraber, daha güneydeki alanlar Hitit kuvvetlerine açılmış oluyordu. Ancak, Anadolu'nun batısı ve Hitit Devleti'nin çekirdeğini oluşturan Kızılırmak kavsi içinde kalan toprakların kuzey ve güneyinde de düşman toplumlar vardı.

Belgeden anlaşıldığına göre, I. Hattuşili güneydoğuya yönelince, Anadolu Yarımadası'nın güneybatısına lokalize edilen Arzawa Hititler'e karşı gelmiş, bu kez kral o yöne yürümek zorunda kalmıştı. Bu durumda ise, güneydoğuda ele geçirdiği topraklarda kıpırdanmalar başlamış ve Hititler iki ateş arasında kalmışlardır; öyle ki, bir belgedeki anlatımla ülkelerin tümü Hititlerden kopmuş, geriye yalnız Hattuşa kalmıştı. Ancak Hitit kralı kısa sürede toparlanmayı başarmıştı.

- *“Güneş Tanrıçası, gözdesi Büyük Kralı dizlerine oturttu, onun elinden tuttu ve savaşa onun önünde koştu, artık kentler birbiri ardından düşüyor, Büyük Kral bir aslanın pençesiyle yaptığı gibi ülkeleri yeniyordu. Altın ve gümüşün ne başı ne sonu vardı, Hattuşa’yı ganimetle doldurdu... aldığı kentlerin tanrılarının altın ve gümüş heykellerini ülkesine getirdi ve onları kendi tanrı ve tanrıçalarının tapınaklarına koydurdu”.*

Büyük Kral, aldığı ülkelerde kadın köleleri de kendi ülkesine getiriyor ve Arinna’nın Güneş Tanrıçası’nın hizmetine veriyordu.

Hattuşili'nin en büyük başarısı da belgede řu sözlerle anlatılmaktadır:

“Fırat Irmağı'nı benden öncekiler hiç geçmemişti. Ben, Büyük Kral, onu yaya geçtim, ordularım da benim ardından yaya geçtiler. (Akadlı) Sargon da onu geçip, Hahhu ordusunu yenmişti. Ama, Hahhu'ya kötölük yapmamıştı; kenti ateşe vermemişti, (ben) dumanını Gökyüzünün Fırtına Tanrısı'na yükselttim ve Hahhu kralını bir yük arabasına koştum.”

Bu metinde de görüldüğü gibi, Hitit genişleme siyaseti öncelikle Kuzey Suriye'ye yönelikti. Önce Alalah, sonra Hahhu ile Haşşu'nun ele geçirilmesi, Hititler'e miktarı hesaplanamayacak kadar çok altın ve gümüş ile içinde insanlar da olan çeşitli zengin ganimetler sağlamıştı. Aynı metnin başka yerlerinde, Anadolu içindeki düşmanlara karşı yapılan askeri seferlerde kazanılan ganimetler, sadece koyun ve sığır olarak bildirilmektedir. řu halde, Hitit kralının neden ısrarla güneydoğuyu topraklarına katmak istediğini anlamak güç değildir.

İlgi çekici bir başka nokta yenik düşen ülkelere ait tanrı heykellerinin Anadolu'daki tapınaklara taşınmasıdır. Tanrı heykelleri sadece maddi değerleri bakımından götürülmemiştir; eğer böyle olsaydı, bunlar eritilip, başka eşyaların yapımında kullanılırdı. Bunlar, Hititlerin kendi tanrılarına ait tapınaklarda kutsanıyor ve böylelikle Hitit panteon'u dediğimiz tanrılar topluluğunun birer üyesi oluyorlardı. Bu olay bize, ileriki derslerde değineceğimiz gibi, Hititler tarafından kutsanan tanrıların neden fazla olduğunu göstermektedir.

Belgedeki diğer önemli bir nokta, Hattuşili'nin Fırat Irmağı'nı geçmekle övünmesidir. Hitit kralı Fırat'ı kendinden önce geçen Akadlı Sargon'dan söz etmektedir ve Sargon ile Hattuşili arasında 7 yüzyıllık bir zaman vardır. Bu, Hititlerdeki tarih bilincini kanıtladığı kadar, Sargon'un bütün Ön Asya'da nasıl yaygın bir efsane kahramanı halini almış olduğunu da göstermektedir.

Hitit genişleme siyasetinin uygulanmasının pek kolay olmadığı, toprakların genişlemesi ile birlikte, askeri ve yönetim kademelerinde görev yapanların zaman zaman ihmaller ve yanlışlar yaparak, Hitit çıkarlarına zarar vermeleri yüzünden cezalandırılmalarını konu alan metinlerden belli olmaktadır. Urşu adlı kentin sarılması ve düşmeye zorlanması sırasında görevlilerin, Hattuşili'ye ihanetleri ve bu gibilerin, düşmanların yandaşları durumunda olan Karkamış, Halpa (bugün Halep) ve Hurriler tarafından nasıl desteklendiği, bir tablette çok açık dille getirilmektedir. Yukarıda ana çizgilerini verdiğimiz ve Hattuşili'nin vasiyetnamesi niteliğini taşıyan belgede, bu kral zamanında iç siyasette de her şeyin iyi gitmediği, tahta geçmek için bazı prens ve prenseslerin komploların içine girdiği belirgin biçimde ortaya konmaktadır. Ancak bütün zorluklara karşın, devletin esasları ve özellikle dış siyasetinin ilkeleri Hattuşili döneminde saptanmış oluyordu.

I. Murşili (M.Ö. 1630-1590):

- Hattuşili'nin hasta yatağında, Kuşşara kentinde bir vasiyetname yazdığını bilmekle beraber, ölüm nedenini öğrenemiyoruz. Ancak kralın Kuzey Suriye seferlerinden birinde yaralanmış olması, güçlü bir olasılık olarak kabul edilmektedir. Babasına ihaneti nedeniyle evlatlıktan reddedilmiş olan abisinin yerine veliaht olarak ilan edilen Murşili'nin bize kalan belgelerinden, Hattuşili'nin gerçekten iyi bir seçim yapmış olduğu ve Murşili'nin dedesi, babası ya da babalığı (ikisi arasındaki akrabalık tam anlaşılamamaktadır) tarafından konmuş dış siyaset hedeflerini benimseyerek, bunların gerçekleştirilmesi yönünde hareket ettiği görülmektedir.

Murşili'nin askeri icraatının ağırlık noktasını 2 kentin alınması oluşturur: Halpa ve Babil. Bunlardan birincisinin, Hattuşili döneminde yayılma siyasetinin ilk hedefi olarak kabul edildiğini biliyoruz. Halep'in Hititlerin egemenliğine girmesi sonucunda, Ön Asya'daki kuvvet dengesi bu devletin lehine değişiyor, aynı zamanda ticaret yollarının denetimi de Hititlerin eline geçmiş oluyordu. Aynı zamanda bu kentlerden pek çok ganimet ve tutsak da alınmış, bunlar da Anadolu içlerine taşınmıştı.

Kuzey Suriye'nin fethi, Muşili'ye Mezopotamya kapılarını açan en büyük etken olmuştur. Halep'in ele geçirilmesi ve aynı bölgede egemen olan Hurri kökenli prenslerin Hitit ordusu karşısında tutunamaması sonucunda, Muşili Fırat'ı izleyerek güneye inmiş ve Babil önlerine varmıştı. Gerçi bu seferin ayrıntıları ile ilgili fazla bilgi sahibi olamıyoruz; daha sonraki Hitit krallarından Telepinu'nun Fermanında bu olay, sadece "sonra Babil'e sefere çıktı ve Babil'i yıktı" sözleriyle anlatılır.

- Ancak bir Babil tabletinde bu olayla ilgili görünen kısa bir not sayesinde Babil seferinin tarihi de saptanmaktadır. “Samsuditana zamanında (M. Ö. 1625-1595) Hititli, Akad ülkesine (=Orta Mezopotamya) yürüdü” biçimindeki bu anlatım, Murşili’nin kimin çağdaşı olduğunu öğrenmemize yardım etmekte ve bu koşutluktan, Babil’in M. Ö 1595 yılında fethedilmiş olabileceği ortaya çıkmaktadır.

Babil Krallığı ve Hitit Devleti
MÖ 2000'li yıllarda
300 km

Bölgedeki devletlerin tarihi kronolojisi tam olarak belli değildir.

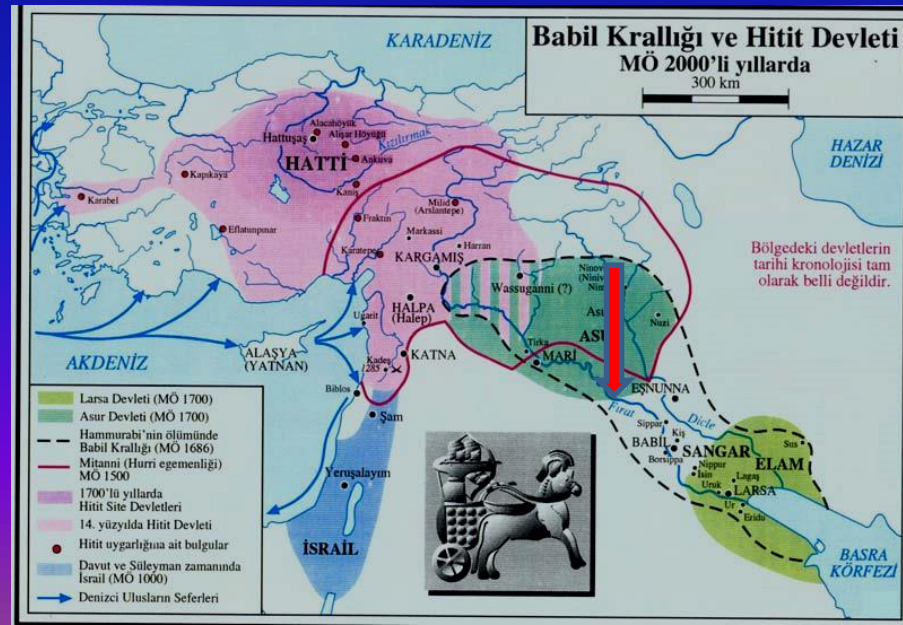
Legend:

- Larsa Devleti (MÖ 1700)
- Asur Devleti (MÖ 1700)
- Hammurabi'nin ölümünde Babil Krallığı (MÖ 1686)
- Mıtanı (Hurri egemenliği) MÖ 1500
- 1700'ü yıllarda Hitit Site Devletleri
- 14. yüzyılda Hitit Devleti
- Hitit uygarlığına ait bulgular
- Davut ve Süleyman zamanında İsrail (MÖ 1000)
- Denizci Ulusların Seferleri

Map Labels:

- KARADENİZ
- HAZAR DENİZİ
- AKDENİZ
- ALASYA (YATNAN)
- İSRAİL
- YERUSALEM
- ŞAM
- KATNA
- HALPA (HALEP)
- KARGAŞI
- WASSUGAMI (?)
- ASU
- ESUNNNA
- BABİL
- SANGAR
- ELAM
- LARSA
- BASRA KÖRFEZİ

Inset Image: A Hittite chariot and a warrior.

Dışa dönük askeri başarılarını sürdürürken, Murşili'nin Anadolu içindeki düşmanlarının arkadan vurmasına meydan verip vermediğini bilmiyoruz, ama onun sonunu hazırlayanlar düşmanları değil, kendi yakınları olmuştur.

Krallığının büyük bölümünde savaşlarla uğraşması ve zamanının çoğunu ülke dışında geçirmiş olması I. Murşili aleyhinde fesat hazırlanmasına neden olmuş ve Babil seferi dönüşünde, eniştesi olan I. Hantili tarafından öldürülmesiyle sonuçlanmıştır. Bu olay Hitit kral ailesi arasında çekişmelere yol açmış ve saray entrikaları ve cinayetler dönemi başlamıştır. Böylece Eski Hitit Devletinin genişlemesi durmuş sonuçta ülke zayıflamıştır.

- **I. Hantili (M.Ö. 1590-1570)**
- Kanlı bir girişimle tahta çıkan I. Hantili'nin krallığı dışarıdan kaynaklanan felaketlerle şekillenmiştir. Van Gölü güneyindeki dağlık arazide oturan ve Murşili'nin bir saldırısına maruz kalmış olan Hurriler, Hitit ülkesinin doğusunu istila ettiler. Başkent Hattuşa'nın kuzey doğusunda yer alan Nerik ve Tiliura kentleri istilacılar tarafından tahrip edildi. Bunun üzerine kral, Hattuşa'nın surlarını güçlendirmeyi gerekli gördü. Hantili güneyde Hattuşili ve Murşili tarafından fethedilmiş olan toprakların tamamına yakın bir kısmını kaybetti.

•I. Hantili'den sonra devam eden süreçte

- Zidanta M.Ö. 1570-1560 (I.Hantili'nin damadı),
- Ammuna M.Ö. 1560-1540 (I. Zidanta'nın oğlu) ve
- I. Huzziya (M.Ö. 1540-1535) (Ammuna'nın gelininin erkek kardeşi)

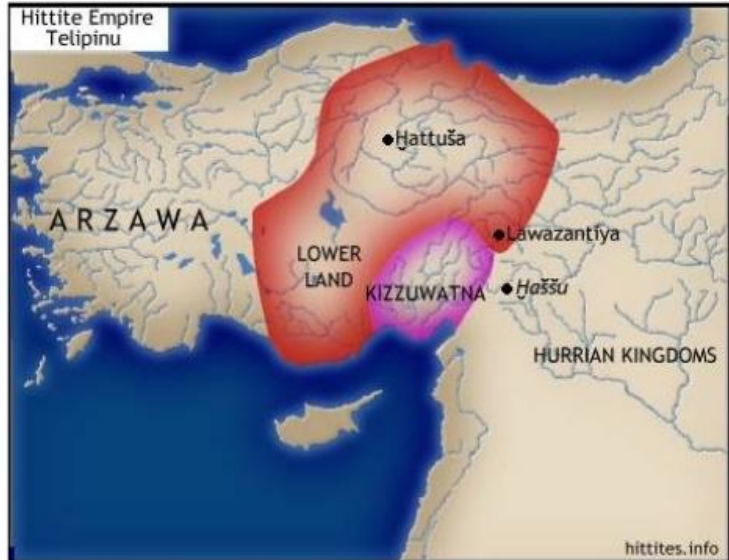
gibi güçsüz krallar başa geçti. Bu krallar döneminde ülke kan kaybetmeye devam etti.

Telepinu (M.Ö. 1535–1510)

- Saraylı bir prensesin kocası olan Telepinu (Huzziya'nın kayınbiraderi), M.Ö 1535'te tahtı ele geçirip bütün hak iddia edenleri uzaklaştırarak kendi pozisyonunu sağlama aldığı zaman, durum bir noktaya kadar düzeltilebildi. Elli yıldan beri süregelen kaotik durum tahta geçiş koşullarının bir kanuna bağlanması ve Hitit devletinin sağlamlaştırılması gerektiğini açıkça göstermişti. Öyle görünüyor ki, Telepinu bunu başarabilmeyi amaç edinmişti. Hitit tarihinin kısa bir incelemesini içeren ayrıntılı bir metin hazırladı. Sıkı bir bağlılık ve uyum eksikliğinin yaratacağı tehlikeleri örnekliyor, tahta çıkışın kesin bir kanuna bağlanışının ve kral ile soyluların uymaları gereken bir dizi kuralın ilanı ile devam ediyordu. Bu biçimde vaaz edilmiş olan kanunlara, Hitit İmparatorluğu'nun son günlerine kadar uyulduğu görülür.

- Dış siyasette, Telipinu sınırları güven içinde ve savunulabilir bir biçimde tutmakla yetindi. Başkentin kuzey (Kaşkalar) ve doğusundaki barbar istilacılar (Hurriiler), ülkenin emniyetini bozamayacak kadar uzak yerlere sürüldüler ve hatta, ellerinden, belli bir toprak parçası geri alındı. Telipinu Batıda ve güneyde ise, Arzava'nın ve Suriye dahil Torosların ötesindeki toprakların elden çıkmasına razı oldu. Yabancı bir ülke ile bir antlaşma yapan ilk kral oluşunun ifade edilmesi belki de bu kralın en belirgin özelliğidir. Bu antlaşma Kizzuvatna (Roma döneminin Kataonia'sıdır) ile yapılmıştı.

Telipinu Dönemi'nde Hitit Ülkesi

- **Telepinu Eski Krallık'ın son kralı olarak bilinir. Hükümdarlığının ortalarından itibaren tarihi kaynaklar hızla azalmaktadır ve kendinden hemen sonra gelen kralların isimleri kesin olarak bilinmemektedir. Oldukça belirsiz olan bu dönem Telepinu ile I. Tudhaliya arasında kalan boş dönemi doldurmaktadır. Tudhaliya ile yeni bir dönemin başladığı söylenebilir.**